

לומדים דקדוק ותרבות, ומסיימים ב"שאבעס טיש"

04 אורחים מחו"ל ו-06 ישראלים מבליים את הקיץ בקורס אינטנסיווי ליידיש
בתל אביב

מאת חגי היטרון

מה משותף לסטודנטים זכריה מאן (ניו יורק), גושה קוזייל (צ'נסטוקוב, פולין), ולחוקרי הספרות ד"ר מיכל ארבל וד"ר מיכאל גלזמן?

הם חלק מקבוצה גדולה שחבריה באו מארצות רבות, לרבות פולין (ארבעה משתתפים משם, לא יהודים), כדי להקדיש את השבועות הלוהטים האלה של יולי לקניית מושגים או העשרת ידע בשפה שכביכול כבר מתה. הפחיקט הוא קורס מרכז ליידיש באוניברסיטת תל אביב. בבוקר לומדים קרוא וכתוב ודקדוק יידיש, אחר הצהריים מפעילים את הידע בסדנאות משחק ביידיש ובשירי עם ביידיש (שמארגן מנדי כאהן מעמותת "יונג יידיש").

שאלתי אם גם הולכים יחד לים ביידיש ומקפידים להשתכשך רק במי אפסיים (סגנון "א-מחיה" הידוע), אבל הנשאלים לא הייכו, אולי מפני שהם צעירים מדי, וגם ניסיון לעורר מתרדמתו את החרוז "ידן האבן מעריזן" ("ליהודים יש טחורים") התקבל באדישות. הקונספציה של הסדנה רצינית, כלומר שחרור היידיש מכבלי הפולקלור הצבריידישאי המתבדח הנוסטלגי השכיח (מה שמלמד שהכותרת "מורשת סבא-סבתא", לעיל, אינה הכי מדויקת).

משתלמים מתקדמים שומעים גם הרצאות ביידיש על תרבות יידיש, ובשבת מבליים ב"שאבעס טיש" בביתה של מובילת הפרויקט מטעם האוניברסיטה, חנה וירט-נשר, ראש המכון החדש לתרבות יידיש על שם גולדרייך. פרופ' וירט-נשר: "גדלתי בארצות הברית, שני הורי ניצולי שואה. אמי באה ממזרח אירופה אבל דיברה גרמנית והיתה בהחלט גאה שאינה יודעת יידיש. אצל אבי, יידיש היתה השפה החזקה. רק כשהתחלתי ללמוד יידיש, בגיל עשרים פלוס, יכולתי סוף סוף להיעזר בו בלימודים. זה היה אושר גדול בשביל שנינו."

את גושה קוזייל, מפולין, אפשר כבר לראיין ביידיש (בדקתי), ואילו ד"ר גלזמן וד"ר ארבל עדיין בראשית הדרך. גלזמן: "אבי נולד וגדל בארגנטינה, ולמד בבתי ספר של רשת 'שלום עליכם' שם. יידיש הוא ידע היטב, אבל מעולם לא גילה לי את זה, ואני לא שאלתי ולא ידעתי שהוא יודע. ממש טאבו חזק."

הסדנה החדשה הציבה בבת אחת את ישראל בראש קייטנות היידיש למבוגרים בעולם (לפני מסגרות גדולות דומות בניו-יורק, וילנה ופאריס), ובזימון מקרים מוצלח הופיע כאן לפני שבועות אחדים גם כתב עת חדש ומרשים, בעברית, "דווקא" שמו (בעריכת בני מר וחנה עמית), המוקדש לתרבות יידיש. "בית שלום עליכם" בתל אביב, בהנהלת פרופ' אברהם נוברשטרן, מחותן כספית ועניינית בשתי החתונות. בקורס ליידיש הוא חובר ליחידה ללימודי חו"ל של אוניברסיטת ת"א, למשפחת גולדרייך ולקרן אברהם לרנר, בכתב-העת החדש "בית שלום עליכם" הוא המו"ל והמממן.

בגיליון הראשון של "דווקא" יש מאמרים אישיים ומאמרים מלומדים ויש ריאיון נחמד במיוחד עם המוסיקאית חוה אלברשטיין, שאומרת: "יש עדיין סמבלים שמקשרים את היידיש לכל מיני דברים לא מכובדים מספיק, לאלטע זאכן, אבל לעומתם יש כאן אנשים ששבעו מהמאצ'ואיזם, הכוחנות והתחושה שאנחנו יותר מאחרים ומחפשים את החלק החסר בפאזל של מ'י

אנחנו". יידיש היא חלק מהישראליות שבה, מצהירה אלברשטיין. כמלחינה, היא מוסיפה, המנגינות הכי יפות יוצאות לה דווקא לשירים ביידיש.